

A KÚRIA mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.III.21.020/2014/5.szám

A Kúria a dr. Szotáczky Gábor ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés megfizetése iránt a Pécsi Törvényszék előtt 10.P.21.489/2011. szám alatt megindított és másodfokon a Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.602/2013/6. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes részéről 63. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2015. január 28. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét a vagyoni kár tekintetében részben, a gondozási díjjal kapcsolatos rendelkezését hatályon kívül helyezi és a Pécsi Törvényszék 10.P.21.489/2011/54. számú ítéletét ebben a körben helybenhagyja. Egyebekben, a jövedelempótló, az erőmegfeszítési és az oktatói járadékról szóló rendelkezéseket - a perköltségre és az illetékfizetésre is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, és ebben a keretben a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felek felülvizsgálati eljárási költségét külön-külön 200.000 (kétszázezer) forintban állapítja meg.

Ez ellen a részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a módosított keresetében a 2008. szeptember 17. napján bekövetkezett közlekedési balesettel összefüggő vagyoni és nem vagyoni kárai megtérítését igényelte az alperestől. A baleset a felperesnél súlyos sérüléseket okozott; a homlokrégió bőrének horzsolásos sérülését, a mellkas és a has zúzódását, a kétoldali lágyéki régió nagy kiterjedésű vérömlenyét, az ágyéki II. csigolya bal oldali harántnyúlvány törését, a jobb oldali kül- és belboka szalag szakadását, az ízületi tok szakadását, bal láb III. és IV. lábközépcsont ficamos törését, a jobb oldali ugrócsont törését, a deltaszalag szakadását, az Achilles ín részleges szakadását szenvedte el. Az ágyéki gerinc CT vizsgálat a háti XI. és XII.,

valamint az ágyéki I. csigolyatest zömítéssel történő törését igazolta. A felperes gerinc és alsó végtagi sérüléseinek nem várható teljes gyógyulás, nála 30%-os maradandó testi fogyatékoság alakult ki, amely egészségkárosodás 40%-os össz-szervezeti munkaképesség-csökkenést eredményez. A felperesnél a baleset következtében mozgásbeszűkülés alakult ki, emiatt a közepes és nehéz fizikai munkát, a tartós állás-járás és kéz-tartással járó munkát korlátozva tudja elvégezni. Munkáját 30%-os rendkívüli munkateljesítménnyel tudja csak elvégezni.

A balesetet okozó külföldi gépkocsi kötelező felelősségbiztosítással nem rendelkezett, a gépkocsi vezetőjének büntetőjogi felelősségét közúti baleset okozásának vétsége és segítségnyújtás elmulasztásának büntette miatt jogerős büntető ítélet megállapította.

Az alperes a kereset jogalapját nem vitatta, az egyes jogcímek esetében az előterjesztett kárigényt túlozotttnak találta, több jogcímet pedig elismert, vitatta a rendkívüli munkateljesítménnyel elért jövedelem és az oktatási díj járadékigény összezszerűségét, e körben a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes részére nem vagyoni és vagyoni kártérítés, ezek után késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest. 2013. október 1-től havi 224.663 forint jövedelempótló járadék, 2009. október 1. napjától 2013. szeptember 30. napjáig terjedő időre 10.833.465 forint jövedelempótló lejárt járadék, 2013. október 1. napjától havi 100.000 forint erőmegfeszítési járadék (helyesen: rendkívüli munkateljesítménnyel elért járadék), hátralékként e jogcímen 4.836.600 forint, elmaradt oktatási tevékenységből eredő járadék címén pedig havi 6.907 forint járadék, hátralékként 227.931 forint megfizetésére kötelezte az alperest. Perköltségként 4.438.330 forint megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan pedig a felperes keresetét elutasította. Az ítélet indokolásában megállapította, hogy a felperes gondozásra szorult 2008. szeptember 23. napjától 2008. december 17. napjáig, ezt a házastársa végezte napi négy órában, ezért óránként 450 forinttal számolva - 91 napon keresztül, végzett, abba beszámítva az alperes e címen peren kívül megfizetett 15.000 forintos teljesítését - összesen 148.800 forint költsége merült fel. A felperes a baleset után 2009. szeptember 13-ig táppénzen volt, ezt követően munkába állt; baleseti sebész, kéz-sebész, és általános sebész szakorvosi munkáját csak fokozott erőfeszítéssel - legalább 30%-os mértékűvel - tudja ellátni, erre figyelemmel havi 100.000 forintban állapította meg az alperes járadékfizetési kötelezettségét. A felperes éjszakai műszakban történő foglalkoztatását az ORSZOSZI szakvéleménye megtiltotta, és ügyelet vállalását is kerülendőnek tartotta; ezek miatt keresetvesztése merült fel, ennek összegét a jövőre nézve havi

224.663 forintban határozta meg, és rendelkezett a lejárt járadékok 10.833.465 forint összegű megfizetéséről. A baleset előtt a felperes oktatói tevékenységet is végzett, a klinikán az orvosi egyetem IV. évfolyamos hallgatóinak heti két órában baleseti sebészet tantárgyat magyar nyelven oktatott, ezért pótszabadságban részesült. A baleset után kiesett az oktatói tevékenységből; a baleset előtt külföldi oktatásban is tevékenykedett, és a munkáért díjazásban részesült, ezért állapította meg járadék formájában havi 6.907 forint oktatási díj fizetési kötelezettségét az alperesnek. Rendelkezett az oktatói díj és az erőmegfeszítési járadék hátralékának a megfizetéséről is. A perköltség megállapításánál a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés alapján megállapította, hogy a felperes keresete a pernyertességéhez számítottan nem volt eltúlzott mértékű, ezért a Pp. 81. § (2) bekezdése alapján kötelezte a 4.438.330 forint ügyvédi díj megfizetésére (1.874.005 forint munkadíj 6%-os mértékű áfával terhelt, hét bírósági tárgyalás 15.000 forintos részvételi díja és 10%-os, 2.459.326 forint összegű sikerdíj).

A felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet fellebbezett részében részben megváltoztatta és a 695.263 forint összegű vagyoni kárt 686.263 forintra leszállította. Az elsőfokú bíróság által megítélt hátralékos és folyamatos járadékot is módosította, így 2013. október 1. napjától fizetendő havi 224.663 forint jövedelempótló járadék helyett havi 243.980 forint járadékot, míg a hátralék összegét 10.883.465 forint helyett 11.595.423 forintra emelte fel, az erőmegfeszítési és az oktatói tevékenységből eredő hátralékos és folyamatos járadékra vonatkozó marasztalást mellőzte. A felperesnek fizetendő elsőfokú perköltség összegét 4.438.330 forintról 1.474.500 forintra leszállította, egyebekben az elsőfokú ítéletet helyben hagyta. Az ítéletének indokolásában az elsőfokú bíróság jogi indokolását és a ténymegállapításokat pontosította és a tényállást kiegészítette, illetve mellőzte az egyes tényállításokat. A vagyoni károk esetében a gondozási díjnál megállapította, hogy a kórházi ellátás idejére nem számítható fel díj, ezért pontosította a kárszámítást, és 86 napra fogadta el az igényt jogosnak. Megállapította, hogy a jövedelempótló járadék számításánál nem járt el helyesen az elsőfokú bíróság, így tévedett, amikor az erőmegfeszítési járadékot elkülönítetten számolta; a Ptk. 356. § (3) bekezdése nem teremt önálló kártérítési tételt, csupán a baleset utáni kereset számítási módját határozza meg. Tévesen mellőzte az 1/2006. (VI.22.) PK véleményben foglaltak alkalmazását, amikor a ténylegesen elért jövedelemből a járulékokat nem vont le és a baleseti járadékot személyi jövedelemadóval nem bruttósította. A másodfokú bíróság erre figyelemmel számolta át a jövedelemvesztéseket és 2009-től 2012. évig terjedő időre a rendelkező részben meghatározott összegű járadék hátralékot és jövőre felmerülő járadékot ítélte meg, a gondozási költség 9.000

forintos leszállításával, az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatva. Rámutatott arra az ítélet indokolásában, hogy az erőmegfeszítés címén érvényesített járadékigény ezzel a jövedelempótló járadékban elszámolást nyert, az oktatási tevékenység kapcsán pedig a rendelkezésre álló adatok alapján arra lehetett következtetni, hogy külön díjazásban a balesetet követő időben ezen a címen a felperes amúgy sem részesült volna, ezért a külön, illetőleg így nevesített marasztalásokat a másodfokú bíróság mellőzte. A perköltségre vonatkozó fellebbezését az alperesnek alaposnak találta; a megítélt perköltség az első fokon megítélt nem vagyoni és vagyoni kár értékével nem áll arányban annak ellenére sem, hogy a perben szakértői bizonyításra is sor került, a jövedelemadatok beszerzése pedig a munkáltató többszöri megkeresését igényelte. A kifejtett ügyvédi tevékenységre, elvégzett munkára is figyelemmel az ügyvédi munkadíj összegét mérsékelte a másodfokú bíróság; 11.614.023 forint értékben lett pernyertes a felperes, ennek 10%-ának megfelelő összegben határozta meg az ügyvédi munkadíjat (elsőfokú perköltséget).

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet és annak megváltoztatását kérte. Arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság túlterjeszkedett a fellebbezési kérelmeken, mert a gondozási díj vonatkozásában egyik fél sem terjesztett elő fellebbezést, e körben az elsőfokú ítéletnek megfelelő marasztalást kért. A jövedelempótló járadék tekintetében bár nem volt fellebbezés, de helyesen járt el a másodfokú bíróság, amikor az alperes által fellebbezéssel támadott erőmegfeszítési járadékkal együtt bírálta el ezt a követelést. A számítás módja tekintetében azonban hibát vétett; csak a felperes által elérhető jövedelemnél történt a járulékokkal csökkentés, míg a ténylegesen elért jövedelmet nem csökkentette az azt terhelő járulékokkal, a baleseti járadékot pedig tévesen nettó összegnek tekintette és ismételten felszámította a személyi jövedelemadót, holott az elsőfokú bíróság már a személyi jövedelemadóval növelt összegben vette azt figyelembe. A felperes számítása szerint ezért az erőmegfeszítéssel korrigált keresetveszteség összege helyesen 15.525.808 forint, míg a jövőre járó havi járadék összege 311.190 forint. Elsődlegesen a jogerős ítélet ennek megfelelő megváltoztatását kérte a törvényes mértékű késedelmi kamatfizetési kötelezettség megállapításával, másodlagosan arra hivatkozott, hogy az alperes a keresetveszteség tárgyában hozott rendelkezést nem támadta, azt a másodfokú bíróság döntése kizárólag az erőmegfeszítési járadékkal összevont számítás miatt érintette. Az alperes havi 35.000 forintban fogadta el az e címen járó járadékot, ehhez képest a másodfokú ítélet a nem vitatott keresetveszteség összegét erőmegfeszítéssel korrigálva mintegy 19.317 forinttal emelte. Az oktatási tevékenységgel kapcsolatos díjnál a másodfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a balesetet megelőzően kizárólag a magyar nyelvű oktatásban vett részt, mert angol nyelvű oktatást is

végzett, ez pedig nem tartozott a munkaköréhez, ezért külön díjazásban is részesült, ennek igazolását be is csatolta. A bíróság önkényesen kiragadta a bizonyítékok közül a tárgyalási nyilatkozatát, és nem vette figyelembe az okirati bizonyítékot. E körben az elsőfokú ítélet döntött helyesen. Kérte az első- és másodfokú perköltségre vonatkozó rendelkezés megváltoztatását; méltánytalan, hogy a másodfokú bíróság nem vette figyelembe a megbízó és megbízott megállapodását, így a sikerdíjra vonatkozó megállapodást, amely a piaci trendekhez képest eltúlzottnak nem tekinthető. Jelezte, hogy az alperes a másodfokú ítélet alapján teljesített, ennek „beszámítását” kérte.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (2) bekezdése értelmében csak a felülvizsgálattal támadott részében és a Pp. 270. §-ának (2) bekezdése alapján abban a körben vizsgálta, hogy a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

Az alperes helytállási kötelezettsége a perben nem volt vitás, így a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 355. §-ának (1) bekezdése alapján meg kell térítenie a felperesnek a balesettel okozott vagyoni és nem vagyoni kárait. A felülvizsgálattal támadott részei a jogerős ítéletnek; a gondozási díj, a jövedelempótló járadék, benne, vagy külön a jogerős ítéletben tévesen erőmegfeszítési járadékként megjelölt, helyesen rendkívüli munkateljesítménnyel elért jövedelem, az oktatói tevékenység díjazása és a perköltség összege. Ezeknél a tételeknél az elsőfokú bíróság döntésére figyelemmel a felek fellebbezéseit is vizsgálni kell, miután a felülvizsgálati kérelem a fellebbezési keretek túllépését sérelmezi, a gondozási díjnál és a rendkívüli munkateljesítménnyel elért jövedelemnél, míg az oktatói tevékenység díjazásánál valójában a bizonyítékok jogszabálysértő mérlegelését állítja.

A felülvizsgálattal érintett vagyoni kárigények körében a gondozási díj leszállítását sérelmezi a felperes. Ezen a címen 2008. szeptember 17-től 2008. december 17-ig tartó időszakra, 91 napra, napi 4 órára 450 forintos óradíjjal összesen 148.000 forintot igényelt a felperes, amelyet arra figyelemmel határozott meg, hogy az alperes 15.000 forintot teljesített. Ezt az igényt az elsőfokú bíróság alaposnak tartotta, az igazságügyi orvosszakértő véleménye a gondozási igényt alátámasztotta, amit ténylegesen a felperes házastársa végzett. Az alperes fellebbezésének van egy általánosnak mondható része és az vélelmezhető, hogy a másodfokú bíróság ezt tekintette olyannak, aminek alapján (e tekintetben is) felülbírálhatta az elsőfokú ítéletet. A másodfokú ítélet - számítását nem részletezve - a 148.000 forintot leszállította 139.800 forintra. Az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében az

alperes azt kérte, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét valamennyi elemében vizsgálja meg, bírálja felül, a megítélt összegeket jelentősen csökkentse, egyes jogcímek esetében utasítsa el. A Pp. 235. § (1) bekezdése szerint kell a fellebbezési kérelmet előterjeszteni, így megjelölni azt, hogy a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja a fellebbező fél. Az alperes a gondozási díjat érintő részét az elsőfokú ítéletnek nem fellebbezte meg, arra kiterjedőnek a fellebbezése általános szövege nem tekinthető. Ugyanakkor alaptétel, hogy ha fellebbezésnek van helye az elsőfokú ítélet ellen, és van fellebbezés, mégpedig olyan, amely megfelel a Pp. 235. § (1) bekezdésének és ez esetben is a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezés keretei között van lehetőség a fellebbezés alapján felülbírálatra, az elsőfokú ítélet megváltoztatására. Az adott esetben teljességgel egyértelmű, hogy a gondozási díjról szóló elsőfokú ítéleti rendelkezés ellen nem volt fellebbezés, a másodfokú bíróság ennek ellenére változtatta meg az elsőfokú ítéletet, ami súlyos jogszabálysértés. Ha nem volt fellebbezés az említett tétel esetében, akkor első fokon jogerős a rendelkezés, csak hogy a jogszabálysértő másodfokú változtatás megtörtént, ami itt a felülvizsgálatban korrigálandó, mégpedig úgy, hogy a Kúria a másodfokú ítélet jogszabálysértő rendelkezését hatályon kívül helyezte és e körben az elsőfokú ítéletet hagyta helyben.

A jövedelempótló és az erőmegfeszítési járadéknál a perjogi és anyagi jogi szabályok egybevetésével lehet megoldást találni a felülvizsgálatban. Az elsőfokú ítélet külön döntött a jövedelempótló járadékról és az erőmegfeszítési járadékról, míg a másodfokú bíróság együtt bírálta és számolta el a járadékot. Az elsőfokú ítélet döntése szerint összesen 15.670.067 forint a hátralék, a jövőre járó járadék pedig 324.662 forint (ebből a jövedelempótló járadék hátraléka 10.883.465 forint, a jövőre járó járadék havi 224.663 forint, míg az erőmegfeszítési járadék hátraléka 4.836.600 forint, az e címen járó havi járadék pedig 100.000 forint). A felperes a felülvizsgálati kérelmében 15.525.808 forintban kérte a hátralék megállapítását, míg a járadék összegét 311.190 forintban. Ezek az összegek határozzák meg a felülvizsgálat keretét az említett tételek összegeit tekintve, és ennek figyelembevételével lehetett a felülvizsgálati kérelmet vizsgálni. A felperes felülvizsgálata anyagi jogi értelemben helyesnek tartja, hogy az elszámolásra együttesen került sor, de tévesnek tartja a számolást, egyébként pedig eljárásjogi okból támadja azon az alapon, hogy az alperes a külön elbírált erőmegfeszítési járadékot támadta csupán, de a jövedelempótló járadékot nem érintette a fellebbezése. A felperes erre helyesen hivatkozik a felülvizsgálati kérelmében. Csak hogy érdemben és a felülvizsgálati támadás alapján az a helyes felfogás a felülvizsgálatban, ha abból indulunk ki, hogy olyan két külön járadékfajta nincs, amit az elsőfokú bíróság megállapított. A keresetveszteséget pótló járadékra való jogosultság általános feltételeit a Ptk. 356. §-ának (1) bekezdése

szabályozza, amennyiben a baleset folytán munkaképesség-csökkenést szenvedett személy járadékának feltételül szabja, hogy a baleset utáni keresete neki fel nem róható okból ne érje el a baleset előtti keresetét. A felek és a bíróságok által „erőmegfeszítési járadék” címén előterjesztett igényt mint külön járadékot a Ptk. nem ismeri. A Ptk. 356. §-ának (3) bekezdése foglalkozik azzal a speciális esettel, amikor a balesetet szenvedett személy a balesetből eredő jelentős testi fogyatékosága ellenére rendkívüli munkateljesítménnyel éri el a keresetét (annak egy részét) és ennek a számítási módjára, ezen belül a baleset utáni jövedelem figyelembe vehető összegének a meghatározására tartalmaz rendelkezéseket. A Ptk. 356. §-ának (3) bekezdésében foglalt szabály szerint azonban az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően önállóan nem lehet alapja járadékigénynek, mert az csak a kártérítésre vonatkozó egyéb rendelkezésekkel együtt alkalmazható. A rendkívüli munkateljesítményből származó speciális jogkövetkezmények levonásához a Ptk. 356. §-ának (1) bekezdésében és a (3) bekezdésében meghatározott feltételeknek együttesen kell fennállniuk. A megoldás ebből következően nyugodhat azon az alapon, hogy az alperes fellebbezését csak az erőmegfeszítési járadékra vonatkozóként értjük, hanem kiterjedően a jövedelempótló járadékra is, aminek a része a rendkívüli munkateljesítménnyel elért járadék. Így a Kúria az anyagi jogszabálynak (Ptk. 356. §) és a felülvizsgálati kérelemnek is megfelelően az egész jövedelempótló járadékról szóló rendelkezését helyezi hatályon kívül a másodfokú ítéletnek. A másodfokú bíróság egyébként tartalmilag helyesen egységes elbírálást alkalmazott. Ugyanakkor, ha a másodfokú bíróság ezt a megoldást választotta az alperes fellebbezését értelmezve, akkor erről vagy tájékoztatnia kellett volna a felperest - hiszen az elsőfokú ítéletben 4.438.330 forint erőmegfeszítési járadék hátralék és havi 100.000 forint járadék volt fellebbezéssel támadott, és helyette 10.833.465 forint hátralék és a havi 243.980 forint járadékot tekintett fellebbezéssel támadottnak -, hogy lehetősége legyen az adott esetben csatlakozó fellebbezés előterjesztésére. Valójában az lett volna a részéről a helyes megoldás, ha e körben az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezi és kellő utasítás mellett az együttes elbírálásra ad utasítást, mert ez esetben került volna sor az igény kétfokú elbírálására. Így az együttes elbírálás másodfokon egyfokúvá tette az eljárást. Ebben áll a másodfokú ítélet jogszabálysértő volta. Olyan rendelkezés az eljárási szabályok szerint nincs, amelyen megoldást a másodfokú bíróság alkalmazott, hogy - elutasítás helyett - két rendelkezés esetében mellőzést tartalmaz a másodfokú ítélet. Az oktatói tevékenység díjazásáról szóló elsőfokú ítéleti rendelkezést - 227.931 forint lejárt hátralék és 6.907 forint járadék a jövőre - a másodfokú ítélet mellőzte, amit a bíróság ily módon, de érdemben is tévesen alkalmazott. A másodfokú bíróság a döntésénél a felperes jegyzőkönyvi nyilatkozatára hivatkozik, ugyanakkor a perben van a külföldi, idegen nyelvű oktatásról több

más bizonyíték; az e címen történt kifizetésekről és az 54. számú jegyzőkönyvben szereplő nyilatkozat angol nyelvű előadásairól - és arról hogy ez a jövőben nem lehetséges egyetemi alkalmazás nélkül, ezeket pedig nem vette figyelembe. Az oktatási tevékenységből származó díj iránti kereset elutasítása kirívóan okszerűtlen mérlegelés a másodfokú bíróság részéről, ezért sérült a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részének a gondozási díjra vonatkozó rendelkezését a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A kifejtett eljárási és anyagi jogi jogszabálysértések miatt a jogerős ítélet felülvizsgálattal érintett további rendelkezései - jövedelemvesztés és oktatási tevékenységből járó díj - jogszabálysértő, ezért a Kúria a jogszabályoknak megfelelő döntés meghozatala érdekében a másodfokú döntést az említett részben hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Az új eljárás során kell a meghozott döntésre figyelemmel a perköltség összegéről rendelkeznie a bíróságnak, e körben a gondozási díjjal kapcsolatos felülvizsgálati döntést is figyelembe kell venni.

A felperes és az alperes felülvizsgálati eljárási költségét a Pp. 275. §-ának (5) bekezdése alapján a Kúria csak megállapította, annak viseléséről a fenti szempontokra is figyelemmel az új határozatot hozó bíróság dönt.

Budapest, 2015. január 28.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Almásy Mária s.k. előadó bíró, Dr. Udvary Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

kúriai tisztviselő

HM